

Szövők szakmai napjának beszámolója

Hagyományok Háza, 2016. május 22.

Szakmai napok címmel indított sorozatunk 2016. május 22-én megtartott alkalmán a szövésben jártas szakembereket hívtuk meg. A célunk az volt, hogy az új zsúrizési szempontrendszerrel kapcsolatban felmerülő kérdésekre, problémákra választ találjunk közösen, illetve a modern kategória fogalmát tisztázzuk. A rendezvény délelőtti részén a Népi Iparművészeti Bíráló Bizottság szövésben jártas tagjait hívjuk meg zártkörű tanácskozásra, illetve az általuk javasolt személyeket. Jelen esetben a zártkörű tanácskozáson Haris Mária, Katona Edit, Komjáthi Tamásné, Lőrincz Etel, Pauli Anna, Pintér Piroska vett részt.

Délután **tizenegy órától tizenhét óráig** nyilvános konzultációt tartottunk, így az alkotóknak lehetőségük nyílt kérdéseiket személyesen feltenni a Bíráló Bizottság tagjainak és a zsúriszervezőnek.

A zártkörű megbeszélésen összeírtuk közösen, hogy milyen problémák, nehézségek merülnek fel a zsúrizéssel kapcsolatban és ezekre kerestünk megoldási javaslatokat. A „problémák” és „javaslatok” listáját, a délutáni nyitott tanácskozásokon ismertettük, és kibővítettük a kézművesekkel közösen.

A szövött textíliákkal kapcsolatos szakmai nap problémafelvetéseinek és az arra adott válaszoknak az összefoglalása:

1. Nem egyértelmű, hogy milyen **alapanyagokat és kiegészítőket** lehet használni. → A hagyományos kategóriában természetes anyagok, illetve a természetes anyagok tulajdonságaival rendelkező nem természetes anyagok egyaránt elfogadhatóak szőtt anyagok készítésére. Modern kategóriában lehet bármilyen anyagot használni, ha az nem sérti az anyag-forma-funkció egységét. Minden kategóriánál fontos, hogy jó minőségű anyagot használjunk. Érdemes az anyagokat beavatni, kipróbálni felhasználás előtt.
2. A **forrásanyag** rosszul van megválasztva. → A múzeumi darabokat is kritikával kell szemlélni, mert attól, hogy egy gyűjtemény darabja, nem biztos, hogy továbbgondolásra érdemes tárgy. A múzeumok nem mindig a legesztétikusabb tárgyakat gyűjtötték be, hiszen nekik a kordokumentáció a feladatuk. Érdemes egy-egy tájegységben elmélyülni, így helyesebben tudjuk a forrásanyagot is megválasztani. A múzeumok anyagát érdemes tanulmányozni és segítséget kérni a múzeumok szakembereitől. Például a Néprajzi Múzeum eddig is fogadta a kutatni vágyó

alkotókat. Jelenleg sajnos költözésük miatt nem érhetőek el a gyűjtemények külső személyek számára, de az online adatbázisukban nagyon sok minden hozzáférhető:

<http://public.neprajz.hu/main.php?ab=neprajz&tmpl=neprajz>

3. Nem egyértelmű, hogy **más kultúrákat fel lehet-e használni forrásként.** → A modern kategóriába tartozó szöttesek a mai tárgykultúrába jól beilleszthető használati tárgyak, melyeknek inspirációs forrása elsősorban a magyar népművészet szellemisége. Emellett az egyetemes szöttesekultúra hagyományaiból is meríthet a készítő, amennyiben kimutathatóak annak formai-, technikai-átfedései, esetleges egybeesései a saját szövő-hagyományainkkal. A modern kategóriába tartozó tárgyaknak is jellegükben a magyar hagyományhoz kell kötődniük, még ha ez a kötődés gyakran csak egy hagyományos technikai fogásban nyilvánul is meg. Tehát a beolvasztás mértéke a mérvadó.
4. Nincs bolthálózat, amely a zsúrizett termékekkel kereskedne. → A Hagymányok Háza ez ügyben nem tud lépéseket tenni, hiszen nem feladata a kereskedés. A NESZ tagszervezeti léphetnének ez ügyben. A Hagymányok Háza a NESZ-szel együttműködve véghezvitt védjegy megújításával kapcsolatos nagyszabású kampánya viszont pontosan azt célozta meg, hogy a kézművesek által készített minőségi termékeket helyzetbe hozza, kiemelje más termékek közül. Buzdítjuk a szövőket, hogy éljenek ezzel a lehetőséggel, és használják a védjegyet. Törvényi szabályozás is létezik a védjegy használatára vonatkozóan: **12/2004. (V. 21.) NKÖM rendelet.**
„(2)6 Forgalomba hozatal esetén a népi iparművészeti alkotásról kiállított számlán az alkotónak fel kell tüntetnie a zsűriszámot, és a 3. § (2)–(5) bekezdései szerinti kategóriákba sorolt alkotást el kell látnia a népi iparművészeti védjeggyel.”
5. Az adatlapon, amelyen tárgyak zsúrizését kérik az alkotók, nem mindig van kitöltve a **„forrás” rubrika.** → Ki kell tölteni, különben nem fogadható be az adatlap! Ide azt a hivatkozást kell beírni, ami arra utal, hogy a zsúrizésre beadott alkotást milyen népművészeti tárgy ihlette:
 - a. saját gyűjtés esetén: a helységneve és a személy neve, akitől a tárgyat felgyűjtöttük,
 - b. múzeumi gyűjtés esetében: intézmény neve, és helységneve, esetleg a leltári szám(ok),
 - c. könyvben talált forrás: minimum a könyv szerzője és címe,
 - d. minden más esetben minél pontosabb hivatkozás szükséges. Ha nem férnek ki az adalékinformációk, akkor a megjegyzés rovatban lehet folytatni, vagy külön

papíron, dokumentációban. Ún. „inspirációs lapot” mellékelhet az alkotó a munkája mellé, amelyet szintén megnéz a zsűri.

6. Komoly **problémák jelentkeznek a széleldolgozásokkal és szélösszedolgozásokkal** kapcsolatban. → Képezniük kell magukat a szövíőknek ezen a téren. Lehetőségek: Nyitott Műhely programja, békéscsabai kézműves tábor stb.
7. **Sokan nem tudnak tervezni**, de a technikai tudásuk nagyon magas színvonalú. → A szövíőknel nem sokszor válik ketté a tervező és kivitelező személye. A zsűrire beadott tárgyakat nem kötelező a tervezőnek elkészítenie, de a technikai tudás birtokában kell lennie. Ha nem a tervező készítette el a szöítést, akkor van lehetőség a megjegyzés rovatban feltüntetni a készítő nevét, ami szintén meg fog jelenni a jegyzőkönyvön, ami önmagában dicsőség. Bár fontos megjegyezni, hogy a zsűriszámot a tervező kapja! → **Képzésre van szükség** a tervezés területén is, hiszen azért az esetek többségében a tervező és szöví-kivitelező személye nem különül el. (Tervezői kurzusok, táborok, egyéni konzultációk.)
8. A jegyzőkönyvben **leírt értékelés túl rövid** és nem elég érthető. → Javaslatként felmerült az az ötlet, hogy használjon diktafont a jegyzőkönyvet készítő kolléganő. Alapvetően a cél az lenne, hogy a zsűritagok diktáljanak le kerek, egész mondatokat, amelyeket a jegyzőkönyvben lévő értékelésnél szeretnének viszontlátni, és ne a jegyzőkönyvvezetőnek kelljen összefoglalni a lényegét.

Összeállította: Illés Vanda